

JOJ, TA PRAVILA!

Pravila imajo slab sloves. Zdi se pravo nasprotje vsega zabavnega in sovražniki svobode, zato ni čudno, da se jim otroci (in, če smo iskreni, tudi odrasli) radi upirajo. Ampak pogledajmo si jih pobliže. Kaj, če se jim godi huda krivica?

Upiranje pravilom in preizkušanje njihovih mej je pri tvojih letih ena tvojih glavnih nalog. Ampak poskusi si predstavljati svet brez vsakršnih pravil.

KDO ZMAGA V SVETU BREZ PRAVIL?

Nihče ne čaka na vrsto. Vsak spreminja pravila sproti, kot se mu zljubi. Vsak igra po svoje. Vsi bolj ali manj gledajo le na lastne koristi. Tak svet morda zveni svobodno, toda kdo v njem postavlja pravila in kdo jim mora slediti? Tak svet bi bil nevarna, negotova džungla. Bil bi glasen, nepredvidljiv in nepravičen. Ne bi vedeli, komu lahko zaupamo in na kaj se lahko zanesemo. V takem svetu bi vedno zmagovali le najmočnejši, najpametnejši in najglasnejši ter tisti, ki jim ni mar za druge. Ti bi odločali o vsem in delali, kar bi želeli, brez posledic. Ostali bi bili odvisni od njihove volje. Vladali bi nered, strah, prepri in krivice.

VARNA PRAVILA

V športu je jasno, kako poteka igra, kako se prisluži točke in kako rdeči karton. Brez pravil bi bil gol gol ali pa tudi ne – odvisno od tega, kdo bi ga dosegel. Športna pravila omogočajo pošteno igro. Brez prometnih predpisov bi bile ceste in ulice nevarne. Vsak bi vozil, kot bi se mu zljubilo, na cestah bi vladal kaos in prometne nesreče bi bile nekaj običajnega. **Prometna pravila** omogočajo varen promet in celo rešujejo življenja. Če bi v razredu lahko vsi počeli, kar bi želeli, bi pouk postal zmešnjava, glasnejša od šolskega zvonca. Najbrž se ne bi prav veliko naučili, učitelji pa bi delili ocene kot jabolka in hruške glede na svoje razpoloženje. Razred bi postal kraj strahu in negotovosti. Pravila v šoli ustvarjajo varno okolje za učenje.

Kakšni bi bili naši **odnosi**? Ko se ne bi strinjali, bi se zmerjali, poniževali, norčevali in kričali drug na drugega. Namesto poštenih dogovorov bi vsi morali početi to, kar bi zahtevali močnejši. Pravila v medosebnih odnosih omogočajo zaupanje, občutek varnosti, pravičnost in sprejetost.

Pravila poskrbijo, da pomoč pride tja, kjer je najbolj potrebna, in da nihče ni pozabljen. Poskrbijo tudi, da smo ljudje obravnavani enako – ne glede na to, ali si deklica ali deček, od kod prihajaš, kakšne barve kožo imaš in v kaj verjameš. Pravila poskrbijo, da skupnost deluje kot celota. Pravila rešujejo življenja.

SKUPNOSTI BREZ PRAVIL NI

Tudi v naravi veljajo stroga pravila, ki omogočajo preživetje celotnim skupnostim. Pri termutih, volkovih in čebelah, na primer, ima vsaka posamezna žival natančne zadolžitve. Kršenje reda lahko pomeni nevarnost za celotno skupnost. Narava nas uči, da pravila niso ovira, ampak pogoj za življenje v skupnosti.

Tudi človeška družba je tak zapleteni sistem, ki potrebuje pravila za preživetje. Zaradi pravil je manj vojn. Šibkejši, otroci, starejši, bolni in invalidi niso prepuščeni samim sebi, ampak imajo potrebno pomoč, so varni in zaščiteni. Pravila varujejo naravo pred še večjim uničenjem in živali pred izumrtjem. Omogočajo ti dostop do čiste pitne vode, hrane in drugih osnovnih življenjskih potrebščin, do zdravnikov in šol.

PRAVIČNI SVET PRAVIL

Seveda vsa pravila niso dobra in o njih je treba razmišljati in jih spreminjati. Toda poštena pravila poskrbijo, da za vse velja enako, da vsak lahko pride na vrsto in da imamo vsi enake pravice in možnosti. Čeprav se kdaj zdi, da so neudobna, pa s tem, ko jih upoštevaš, ne izgubiš svobode, ampak pomagaš ustvarjati pošten in varen svet.

Naslednjič, ko ti bo katero pravilo zoprno ali brezvezno, se vprašaj, kaj bi se zgodilo, če pravila ne bi bilo in če ga tudi nihče drug ne bi upošteval. Odgovor je skoraj vedno enak: nič dobrega.

Nina Wabra Jakič
Komisija za preprečevanje korupcije